

**PROTOCOL ADIȚIONAL LA
CARTA SOCIALĂ EUROPEANĂ***

Strasbourg, 5.V.1988

Seria tratate europene nr. 128

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol,

Hotărâte să ia noi măsuri adecvate pentru extinderea protecției garantate, prin drepturile sociale și economice, de Carta socială europeană, deschisă spre semnare la Torino la 18 octombrie 1961 (denumită în continuare "Carta"),

Au convenit asupra celor ce urmează:

PARTEA I-A

Părțile contractante recunosc ca obiectiv al politicii lor, a cărei realizare o vor urmări prin toate mijloacele utile pe plan național și internațional, atingerea condițiilor specifice pentru asigurarea exercitării efective a următoarelor drepturi și principii:

1. Toți lucrătorii au dreptul la egalitate de șanse și de tratament în materie de angajare și de profesie, fără discriminare în funcție de sex.
2. Lucrătorii au dreptul de a fi informați și consultați în cadrul întreprinderii.
3. Lucrătorii au dreptul de a participa la determinarea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă din cadrul întreprinderii.
4. Orice persoană vârstnică are dreptul la protecție socială.

PARTEA A II-A

Părțile se angajează să se considere legate, conform dispozițiilor părții a III-a, de obligațiile ce rezultă din articolele următoare:

Articolul 1

Dreptul la egalitate de șanse și de tratament în materie de angajare și profesie, fără discriminare în funcție de sex

1. În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la egalitate de șanse și de tratament în materie de angajare și de profesie, fără discriminare în funcție de sex, Părțile se angajează să recunoască acest drept și să ia măsurile adecvate pentru a asigura și a promova aplicarea sa în următoarele domenii:
 - a) accesul la angajare, protecția împotriva concedierii și reintegrarea profesională;
 - b) orientarea și formarea profesională, recalificarea, readaptarea profesională;
 - c) condițiile de angajare și de muncă, inclusiv salarizarea;
 - d) evoluția carierei, inclusiv promovarea.
2. Nu vor fi considerate discriminări în sensul paragrafului 1 al prezentului articol dispozițiile referitoare la protecția femeii, în special în ceea ce privește sarcina, nașterea și perioada postnatală.
3. Paragraful 1 al prezentului articol nu va împiedica adoptarea unor măsuri specifice în scopul remedierii inegalităților de fapt.
4. Vor putea fi excluse din câmpul de aplicare a prezentului articol sau a unora dintre dispozițiile sale activitățile profesionale care, datorită naturii lor și condițiilor de exercitare, nu pot să fie încredințate decât persoanelor de un anumit sex.

Articolul 2

Dreptul la informare și la consultare

1. În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor la informare și la consultare în cadrul întreprinderii, Părțile se angajează să ia sau să promoveze măsuri care să permită lucrătorilor sau reprezentanților acestora, în conformitate cu legislația și practica națională:

a) să fie informați periodic sau la momentul oportun și de o manieră clară despre situația economică și financiară a întreprinderii în care sunt încadrați, fiind înțeles că divulgarea anumitor informații care pot prejudicia întreprinderea va putea fi refuzată sau că se va putea solicita ca acestea să fie confidențiale; și

b) să fie consultați în timp util asupra deciziilor propuse care sunt susceptibile să afecteze substanțial interesele lucrătorilor și, în special, asupra celor care ar putea avea consecințe importante în privința angajării în întreprindere.

2. Părțile vor putea să excludă din câmpul de aplicare al paragrafului 1 al prezentului articol întreprinderile ale căror efective nu ating un prag determinat prin legislația sau practica națională.

Articolul 3

Dreptul de a lua parte la determinarea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă

1. În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor de a lua parte la determinarea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă în întreprindere, Părțile se angajează să ia sau să promoveze măsuri care să permită lucrătorilor sau reprezentanților acestora, în conformitate cu legislația și practica națională, să contribuie:

a) la determinarea și ameliorarea condițiilor de muncă, de organizare a muncii și a mediului de muncă;

b) la protecția sănătății și a securității în cadrul întreprinderii;

c) la organizarea serviciilor și facilităților sociale și socio-culturale ale întreprinderii;

d) la controlul respectării reglementărilor în aceste domenii.

2. Părțile vor putea să excludă din câmpul de aplicare al paragrafului 1 al prezentului articol întreprinderile ale căror efective nu ating un prag determinat prin legislația sau practica națională.

Articolul 4

Dreptul persoanelor vârstnice la protecție socială

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului persoanelor vârstnice la protecție socială, Părțile se angajează să ia sau să promoveze fie direct, fie în cooperare cu organizațiile publice sau private măsuri adecvate, destinate, în special:

1. să permită persoanelor vârstnice să rămână membri deplin ai societății cât mai mult timp posibil, prin intermediul:

a) unor resurse suficiente care să le permită să ducă o existență decentă și să participe activ la viața publică, socială și culturală;

b) difuzării informațiilor privind serviciile și facilitățile disponibile pentru persoanele vârstnice și posibilitățile lor de a recurge la acestea;

2. să permită persoanelor vârstnice să aleagă liber propriul stil de viață și să ducă o existență independentă în mediul lor obișnuit atât timp cât doresc și cât acest lucru este posibil, prin:

a) punerea la dispoziție a unor locuințe corespunzătoare nevoilor acestora și stării lor de sănătate sau sprijin adecvat în vederea amenajării locuinței;

b) îngrijirea sănătății și servicii pe care starea acestora le impune;

3. să garanteze persoanelor vârstnice care trăiesc în instituții o asistență corespunzătoare în privința vieții private și participarea la determinarea condițiilor de viață în instituție.

PARTEA A III-A

Articolul 5 Angajamente

1. Fiecare dintre Părți se angajează:

a) să considere partea I-a din prezentul Protocol ca o declarație determinând obiectivele a căror realizare o va urmări prin toate mijloacele utile, conform dispozițiilor paragrafului introductiv din partea respectivă;

b) să se considere legată de unul sau mai multe articole din partea a II-a a prezentului Protocol;

2. Articolul sau articolele alese conform prevederilor lit. b) a paragrafului 1 din prezentul articol vor fi notificate Secretarului general al Consiliului Europei de către statul contractant în momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

3. Fiecare dintre Părți va putea, în orice moment ulterior, să declare, prin notificare adresată Secretarului general, că se consideră legată de orice alt articol care figurează în partea a II-a a prezentului Protocol și pe care nu îl acceptase încă în conformitate cu dispozițiile paragrafului 1 din prezentul articol. Aceste angajamente ulterioare vor fi considerate parte integrantă a ratificării, acceptării sau aprobării și vor produce aceleași efecte începând din a treizecea zi ce urmează după data notificării.

PARTEA A IV-A

Articolul 6 Controlul respectării obligațiilor asumate

Părțile vor prezenta rapoarte referitoare la aplicarea dispozițiilor părții a II-a din prezentul Protocol pe care le vor accepta, în cadrul sistemului de raportare stabilit în baza articolului 21 din Cartă.

PARTEA A V-A

Articolul 7 Punerea în aplicare a angajamentelor asumate

1. Dispozițiile relevante ale art. 1-4 ale părții a II-a din prezentul Protocol pot fi puse în aplicare prin:

a) legislație sau reglementare;

b) convenții încheiate între patroni sau organizații patronale și organizații ale lucrătorilor;

c) o combinație a acestor două metode; sau

d) alte mijloace corespunzătoare.

2. Angajamentele decurgând din articolele 2 și 3 ale părții a II-a din prezentul Protocol vor fi considerate respectate de îndată ce aceste dispoziții vor fi aplicate, conform paragrafului 1 al prezentului articol, mării majorități a lucrătorilor respectivi.

Articolul 8 Relațiile dintre Cartă și prezentul Protocol

1. Dispozițiile prezentului Protocol nu vor aduce atingere dispozițiilor Cartei.

2. Articolele 22-32 și 36 ale Cartei se vor aplica, *mutatis mutandis*, prezentului Protocol.

Articolul 9 Aplicare teritorială

1. Prezentul Protocol se aplică pe teritoriul metropolitan al fiecărei Părți. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să precizeze, prin declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, teritoriul care este considerat în acest scop drept teritoriul său metropolitan.
2. Orice stat contractant poate, în momentul ratificării, acceptării sau aprobării prezentului Protocol sau în orice alt moment ulterior, să declare, prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei, că Protocolul se va aplica, în întregime sau în parte, acelu sau acelor teritorii nemetropolitane specificate în respectiva declarație și cărora le asigură relațiile internaționale sau pentru care își asumă responsabilitatea internațională. Acesta va specifica în această declarație articolul sau articolele din partea a II-a a prezentului Protocol pe care le acceptă ca obligatorii în privința fiecăruia dintre teritoriile desemnate în declarație.
3. Prezentul Protocol va intra în vigoare în privința teritoriului sau teritoriilor desemnate în declarația menționată în paragraful precedent începând din a treizecea zi ce urmează după data la care Secretarul general a primit notificarea acestei declarații.
4. Orice Parte va putea, în orice moment ulterior, să declare, prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei, că, în ceea ce privește unul sau mai multe dintre teritoriile la care prezentul Protocol se aplică în virtutea paragrafului 2 din prezentul articol, acceptă ca obligatoriu orice articol pe care nu îl acceptase încă în privința acestui teritoriu sau acestor teritorii. Aceste angajamente ulterioare vor fi considerate parte integrantă a declarației originale în ceea ce privește teritoriul în cauză și vor produce aceleași efecte începând din a treizecea zi ce urmează după data la care Secretarul general a primit notificarea acestei declarații.

Articolul 10

Semnare, ratificare, acceptare, aprobare și intrare în vigoare

1. Prezentul Protocol este deschis semnării statelor membre ale Consiliului Europei, semnatare ale Cartei. Acesta va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un stat membru al Consiliului Europei nu va putea ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără să fi ratificat simultan sau anterior Carta. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.
2. Prezentul Protocol va intra în vigoare în a treizecea zi ce urmează după data depunerii celui de al treilea instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare.
3. Pentru orice semnatar care îl va ratifica ulterior, prezentul Protocol va intra în vigoare începând din a treizecea zi ce urmează după data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

Articolul 11

Denunțare

1. Nici o Parte nu poate denunța prezentul Protocol înainte de expirarea unei perioade de 5 ani de la data la care Protocolul a intrat în vigoare în ceea ce o privește sau înainte de expirarea oricărei alte perioade ulterioare de doi ani și, în toate cazurile, un preaviz de 6 luni va fi notificat Secretarului general al Consiliului Europei. Această denunțare nu va afecta valabilitatea Protocolului în privința celorlalte Părți cu condiția ca numărul acestora să nu fie niciodată mai mic de trei.
2. Orice Parte poate, conform dispozițiilor enunțate în paragraful precedent, să denunțe orice articol al părții a II-a din prezentul protocol pe care l-a acceptat, cu condiția ca numărul articolelor prin care se leagă această Parte să nu fie niciodată mai mic de unu.
3. Orice Parte poate denunța prezentul Protocol sau orice articol al părții a II-a din Protocol în condițiile prevăzute în paragraful 1 al prezentului articol, în privința oricărui teritoriu la care Protocolul se aplică în virtutea unei declarații formulate în conformitate cu paragrafele 2 și 4 ale art. 9.
4. Orice Parte legată de Cartă și de prezentul Protocol care va denunța Carta în baza dispozițiilor paragrafului 1 al art. 37 al acesteia va fi considerată că denunță și Protocolul.

Articolul 12

Notificări

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului și Directorului general al Biroului Internațional al Muncii:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentului Protocol, în conformitate cu art. 9 și 10;
- d) orice alt act, notificare sau comunicare în legătură cu prezentul Protocol.

Articolul 13

Anexă

Anexa la prezentul Protocol face parte integrantă din acesta.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, având depline puteri în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg, la 5 mai 1988, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copii certificate conform fiecăruia dintre statele membre ale Consiliului Europei.

ANEX[LA PROTOCOL

Câmpul de aplicare al Protocolului în privința persoanelor protejate

1. Persoanele vizate la art. 1-4 nu includ străinii decât în măsura în care sunt cetățeni ai altor Părți, care își au reședința legală sau care lucrează în mod regulat pe teritoriul Părții respective, fiind înțeles că articolele menționate vor fi interpretate în lumina dispozițiilor art. 18 și 19 din Cartă.

Prezenta interpretare nu exclude acordarea unor drepturi similare și altor persoane de către una dintre Părți.

2. Fiecare Parte va acorda refugiaților care corespund definiției Convenției de la Geneva din 28 iulie 1951 privind statutul refugiaților și Protocolului din 31 ianuarie 1967, care locuiesc legal pe teritoriul său, un tratament cât mai favorabil posibil și, în orice caz, nu mai puțin favorabil decât cel la care aceasta s-a angajat în virtutea acestor instrumente, precum și a tuturor celorlalte acorduri internaționale existente și aplicabile refugiaților mai sus menționați.

3. Fiecare Parte va acorda apatrizilor care corespund definiției Convenției de la New York din 28 septembrie 1954 privind statutul apatrizilor, care locuiesc legal pe teritoriul său, un tratament cât mai favorabil posibil și, în orice caz, nu mai puțin favorabil decât cel la care aceasta s-a angajat în virtutea acestui instrument, precum și a tuturor celorlalte acorduri internaționale existente și aplicabile apatrizilor mai sus menționați.

Articolul 1

Se înțelege că materiile ce aparțin domeniului securității sociale, precum și prevederile referitoare la prestațiile de șomaj, la prestațiile pentru persoanele vârstnice și la prestațiile de urmaș pot fi excluse din câmpul de aplicare a acestui articol.

Articolul 1 paragraful 4

Această dispoziție nu va fi interpretată ca obligând Părțile să decidă, pe cale legislativă sau reglementară, lista cuprinzând activitățile profesionale care, datorită naturii lor sau condițiilor de exercitare, pot fi rezervate lucrătorilor de un anumit sex.

Articolele 2 și 3

1. În scopul aplicării acestor articole, expresia “reprezentanți ai lucrătorilor” desemnează persoanele recunoscute ca atare de legislația sau practica națională.

2. Expresia “legislația și practica națională” vizează, după caz, în afară de legi și alte acte normative, convențiile colective, alte acorduri între patron și reprezentanții lucrătorilor, uzanțele și hotărârile judecătorești pertinente.

3. În scopul aplicării acestor articole, termenul “întreprindere” este interpretat ca vizând un ansamblu de elemente materiale și nemateriale, având sau nu personalitate juridică, destinat producției de bunuri sau prestării de servicii, în scop economic, și dispunând de putere de decizie în privința comportamentului său pe piață.

4. Se înțelege că pot fi excluse de la aplicarea acestor articole comunitățile religioase și instituțiile lor, atunci când aceste instituții sunt întreprinderi, în sensul paragrafului 3. Instituțiile care desfășoară activități inspirate de anumite idealuri sau care se ghidează după anumite concepte morale, idealuri și concepte protejate de legislația națională pot fi excluse de la aplicarea acestor articole, în măsura în care acest lucru este necesar pentru protejarea orientării întreprinderii.

5. Se înțelege că, atunci când într-un stat drepturile enunțate în articolele 2 și 3 sunt exercitate în cadrul diverselor filiale ale întreprinderii, Partea respectivă trebuie să fie considerată ca îndeplinind obligațiile ce decurg din aceste prevederi.

Articolul 3

Această prevedere nu afectează atribuțiile și obligațiile statelor în materie de adoptare a reglementărilor referitoare la igiena și securitatea la locul de muncă sau competențele și responsabilitățile organelor însărcinate cu supravegherea respectării aplicării acestora.

Expresia “servicii și facilități sociale și socio-culturale” vizează serviciile și facilitățile de natură socială și/sau culturală pe care le oferă anumite întreprinderi lucrătorilor, cum ar fi: asistența socială, terenurile de sport, sălile pentru hrănirea sugarilor, bibliotecile, taberele de vacanță, etc.

Articolul 4 paragraful 1

În scopul aplicării acestui paragraf, expresia “cât mai mult timp posibil” se referă la capacitățile fizice, psihologice și intelectuale ale persoanei în vârstă.

Articolul 7

Se înțelege că lucrătorii excluși în conformitate cu paragraful 2 al articolului 2 și paragraful 2 al articolului 3 nu vor fi luați în considerare la stabilirea numărului lucrătorilor respectivi.
ru al Consiliului Europei.